

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Одеський національний економічний університет

Булат Галина Володимирівна

УДК 629[005.584+657](043.3)

Організаційно-методичне забезпечення обліку і аудиту оборотних активів
(на прикладі автотранспортних підприємств)

Спеціальність 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Одеса – 2013

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Одеському національному економічному університеті
Міністерства освіти і науки України

Науковий керівник доктор економічних наук, професор
Максімова Валентина Федорівна,
Одеський національний економічний університет,
завідувач кафедри бухгалтерського обліку та аудиту

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Давидов Григорій Миколайович,
Кіровоградський національний технічний університет,
декан факультету обліку і фінансів

кандидат економічних наук

Грицак Неля Юріївна,

Коледж інформаційних систем і технологій
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет ім. В. Гетьмана»

директор, доцент кафедри обліку в кредитних і
бюджетних установах та аналізу

Захист відбудеться «31» травня 2013 року о 15.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.055.01 в Одеському національному економічному університеті за адресою: 65026, м. Одеса, вул. Преображенська, 8, ауд.217

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Одеського національного економічного університету за адресою: 65026, м. Одеса, вул. Преображенська, 8.

Автореферат розісланий " 26 " квітня 2013 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

А.І. Ковальов

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. В умовах ринкової економіки бухгалтерський облік є особливо важливою функцією ефективного управління виробничими і комерційними структурами, знярядям контролю за раціональним і економічним використанням ресурсів з метою досягнення комерційного успіху і виконання фінансових обов'язків перед державою. Сучасні перетворення в країні ставлять нові вимоги до якості облікової інформації, що необхідна керівництву господарюючого суб'єкта для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, від яких залежить здатність підприємства «виживати» в жорсткому ринковому середовищі. Цим зумовлена необхідність удосконалення організаційно-методичного забезпечення обліку й аудиту діяльності господарюючого суб'єкта в цілому та у розрізі окремих об'єктів, до яких належать також оборотні активи.

Оборотні активи є одними із основних економічних ресурсів фінансово-господарської діяльності. Вони формуються для забезпечення безперервної діяльності відповідно до фінансової стратегії розвитку суб'єкта господарювання. Ефективність використання оборотних активів позначається на фінансових результатах діяльності підприємства, що пов'язано з такою важливою об'єктивною їх характеристикою, як ліквідність. Функціонування оборотних активів базується на широкому спектрі теоретичних надбань та класифікується економістами світу як одна із найбільш складних категорій, зміст якої досліджено цілим рядом економістів на протязі тривалого історичного періоду.

Вагомий внесок у розробку організаційних, теоретичних засад, методичного забезпечення обліку, аудиту, опису їх системних елементів, дослідження сутності оборотних активів зробили такі вчені, як І.А. Аврова, А.В. Базилюк, Ф.Ф. Бутинець, З.В. Гуцайлюк, Р.Н. Ентоні, В.І. Єфіменко, Г.Г. Кірейцев, В.В. Ковальов, В.І. Коршунов, Ю.М. Кузнецова, Б.М. Литвин, В.Г. Лінник, В.Ф. Максимова, М.Р. Метьюс, А.П. Міхалкевич, Є.В. Мних, С.О. Ніколаєва, В.Д. Новодворська, В.Ф. Палій, Д.О. Панков, О.М. Петрук, М.С. Пушкар, Я.В. Соколов, В.В. Сопко, С.А. Стуков, В.І. Ткач, Н.В. Чебанова та інші.

Незважаючи на вагомі наукові напрацювання, зміна умов господарювання автотранспортних підприємств породила нові проблеми як теоретичного, так і практичного характеру. Зокрема, залишаються не розкритими аспекти організації обліку в управлінні оборотними активами, його документального забезпечення, формування достовірної інформації щодо оборотних активів у фінансовій звітності; відсутня концепція внутрішнього контролю на автотранспортних підприємствах з урахуванням особливостей їх функціонування; потребують уточнення місце і роль внутрішнього аудиту в управлінській системі, організація інформаційного забезпечення та порядок проведення аудиторських процедур.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт Одеського національного економічного університету на 2010-2014 рр. „Проблеми і напрями розвитку обліку та контролю в умовах глобалізації” (номер державної реєстрації 0109U008757) і Хмельницького національного університету “Автоматизація обліку оборотних активів на автотранспортних підприємствах”

(номер державної реєстрації 0108U001288). В межах наукових програм особисто автором виконано дослідження та розроблено пропозиції, пов'язані з удосконаленням організації та методики обліку оборотних активів за умови використання сучасних інформаційних технологій, розроблено документальні носії облікової інформації, які враховують особливості роботи автотранспортних підприємств і забезпечують достовірність та підвищують інформативні можливості фінансової звітності. Окрім того, розроблено пропозиції з оптимізації контролю та впровадження системного внутрішнього аудиту в управлінні автотранспортними підприємствами.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є обґрунтування теоретичних положень і розробка практичних рекомендацій з удосконалення організаційно-методичного забезпечення обліку і внутрішнього аудиту оборотних активів на автотранспортних підприємствах. Для досягнення вказаної мети поставлено та вирішено такі завдання:

- уточнити визначення оборотних активів як об'єкта обліку та аудиту;
- розширити діючу класифікацію оборотних активів, враховуючи особливості діяльності автотранспортних підприємств;
- оптимізувати організаційне забезпечення внутрішнього контролю та визначити його місце в управлінні автотранспортним підприємством;
- привести у відповідність до сучасних вимог діючу форму обліку оборотних активів на автотранспортних підприємствах;
- удосконалити документальне оформлення операцій з оборотними активами;
- удосконалити методичне забезпечення аналітичного обліку оборотних активів та відображення їх у звітності;
- розробити методику проведення внутрішнього аудиту на автотранспортних підприємствах.

Об'єктом дослідження є стан обліку та внутрішнього аудиту оборотних активів на автотранспортних підприємствах.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних, організаційних і практичних аспектів обліку та внутрішнього аудиту господарської діяльності автотранспортних підприємств.

Методи дослідження. Дисертаційне дослідження базується на використанні комплексного і системного підходів, за допомогою яких здійснювалось поєднання складних економічних явищ в єдиному процесі. Застосування діалектичного методу дало змогу досліджувати явища і процеси у їх розвитку та взаємодії. Окрім зазначеного, використовувалися загальнонаукові методичні прийоми: на етапі збору, систематизації й обробки інформації – індуктивний, аналізу і синтезу; під час встановлення спільних і відмінних рис об'єкта дослідження – метод порівняння, економіко-статистичні методи, розрахунково-аналітичні методичні прийоми, а також метод моделювання для розкриття інтегративних властивостей внутрішнього контролю, його організаційних форм та функціональних зв'язків з урахуванням сучасних умов господарювання й управління. Застосування історичного методу, а також методів спостереження та порівняння при дослідженні

побудови обліку та аудиту оборотних активів через виявлення причинно-наслідкового зв'язку з іншими явищами та предметами дало змогу встановити загальні та відмінні риси об'єкта дослідження та визначити основні етапи процесу удосконалення обліку і контролю на підприємствах автотранспортної галузі України. При визначенні рівня аудиторського ризику використовувався метод математичного моделювання та факторного аналізу.

Інформаційною базою дисертації стали праці вітчизняних і зарубіжних вчених з проблем бухгалтерського обліку оборотних активів і проведення внутрішнього аудиту, нормативно-правові акти з обліку та звітності в Україні та інших країнах, Міжнародні стандарти фінансової звітності, Директиви ЄС, офіційні дані Державного комітету статистики України, облікова і звітна інформація автотранспортних підприємств, а також результати особистих спостережень автора.

Наукова новизна одержаних результатів. Наукова новизна проведеного дослідження полягає в обґрунтуванні теоретичних положень, вирішенні комплексу методичних, організаційних питань і розробці практичних рекомендацій, пов'язаних з удосконаленням обліку і аудиту оборотних активів на підприємствах автотранспорту України.

Основні результати дисертаційного дослідження, які визначають його новизну, полягають у наступному:

Вперше:

- запропоновано принципову модель внутрішнього аудиту оборотних активів за розробленою та апробованою на практиці структурно-логічною схемою адаптації її форм, що дає змогу посилити контроль за ефективністю використання оборотних активів на автотранспортних підприємствах в умовах застосування інформаційних технологій.

Удосконалено:

- класифікацію оборотних активів за технічними ознаками, що дає змогу автотранспортним підприємствам визначити оптимальний склад і структуру, потребу та джерела формування оборотних активів, як важливого індикатора комерційної діяльності суб'єкта господарювання. Від цього значною мірою залежить фінансовий стан підприємства, його місце на ринку послуг;

- систему аналітичних розрахунків і звітності, зокрема – балансу, щодо відображення в ньому оборотних активів. Це сприяє підвищенню якості інформації про стан майна автотранспортних підприємств, формуванню достовірних балансових даних для ефективного аналізу показників використання оборотних активів;

- документальне забезпечення обліку оборотних активів у частині ремонту основних засобів як дієвого інструмента зниження витрат підприємства та посилення внутрішнього контролю за використанням даного виду активу.

Набуло подальшого розвитку:

- обґрунтування визначення оборотних активів як однієї із найскладніших економічних категорій, вивчення та правильність трактування якої дає змогу

оптимізувати діючу систему обліку оборотних активів на автотранспортних підприємствах;

– документальне оформлення руху оборотних активів, що є одним із найважливіших елементів обліку, в умовах використання сучасних автоматизованих інформаційних систем;

– модель обліку та контролю використання оборотних активів, раціональна організація якого є важливою передумовою оперативного одержання інформації для прийняття оптимальних управлінських рішень;

– визначення місця внутрішнього аудиту в системі економічного контролю, його ролі в управлінні підприємством, зокрема для оцінки ризиків впливу внутрішніх та зовнішніх факторів на здійснення бізнесу суб'єктом господарювання, а також для розробки стратегії розвитку підприємства.

Практичне значення одержаних результатів полягає в реальній можливості застосування рекомендацій та пропозицій, розроблених за результатами даного дослідження і спрямованих на удосконалення обліку та аудиту на автотранспортних підприємствах. Застосування запропонованих автором методик і рекомендацій дає змогу оптимізувати організаційно-методичне забезпечення обліку оборотних активів, рівень внутрішнього аудиту, а також підвищити цінність і достовірність обліково-аналітичної інформації для її використання у процесі управління.

Окремі положення дисертації можуть бути застосовані для подальшого проведення наукових досліджень з удосконалення обліку в сучасних умовах господарювання, а також використані при розробці нормативних матеріалів з бухгалтерського обліку.

Отримані результати дисертаційного дослідження впроваджені у практику діяльності автотранспортних підприємств, зокрема: практичні рекомендації стосовно оптимізації витрат запасних частин у процесі ремонту рухомого складу за умов використання комплексних автоматизованих систем управління – у практичній діяльності (ТОВ “Хмельницьктранс” (довідка № 6/4-371 від 07.11.2012р.), розробки стосовно облікової політики у частині аналітичного обліку оборотних активів та пропозиції щодо організації документального оформлення їх використання в умовах функціонування сучасних інформаційних технологій – у діяльності ДП «Вантаж транс» ВАТ «Хмельницьке АТП-16854» (довідка № 36 від 24.04.2012 р.), методичні рекомендації щодо проведення аудиту з чітким виділенням етапів, процедур і джерел – у практичній діяльності фірми «Аудит Поділля» при проведенні перевірок обліку оборотних активів (довідка № 3/2-10 від 10.04.2012 р.).

Окремі положення та матеріали наукового дослідження використовуються у навчальному процесі Одеського національного економічного університету при викладанні дисциплін «Внутрішній аудит» та «Аудит» (довідка № 01-17/325 від 18.02.2012 р.) і Хмельницького національного університету (довідка № 148 від 11.05.2012 р.).

Особистий внесок дисертанта. Дисертаційна робота є самостійно виконаним науковим дослідженням. Усі розробки та пропозиції, що містяться в

роботі, належать особисто автору. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, в дисертації використані лише ті ідеї та положення, що є результатом особистої роботи здобувача, яка, зокрема, полягає у дослідженні комплексу питань, пов'язаних з удосконаленням обліку та внутрішнього аудиту оборотних активів.

Апробація результатів дисертації. Основні результати дослідження, що викладені в дисертації, пройшли апробацію шляхом обговорення і отримали позитивну оцінку науковців на одинадцяти конференціях різних рівнів, а саме: Міжнародній науково-практичній конференції «Концептуальні підходи до підготовки спеціалістів з обліку та аудиту в сучасних умовах України» (19.03.2004 р., м. Харків); III Міжнародній науково-практичній конференції «Стан і проблеми трансформації фінансів та економіки регіонів у перехідний період» (12.05.2005 р., м. Хмельницький); IV Міжнародній науково-практичній конференції молодих вчених «Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації» (22.02.2007 р., м. Тернопіль); VI Міжнародній науково-практичній конференції «Управління економічними системами: концепції, стратегії та інновації розвитку» (26.10.2007р., м. Хмельницький); V Міжнародній науково-практичній конференції «Створення інтелектуальної системи обліку для економіки України» (21.11.2007р., м. Тернопіль); IV Міжнародній науковій конференції, присвяченій пам'яті д.е.н., професора, заслуженого діяча науки та техніки України О.С. Бородкіна «Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту в Україні: теорія, методологія, організація» (28.03.2008 р., м. Київ); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Облік, аудит і економічний аналіз: історія становлення, проблеми та перспективи», присвяченій 30-річчю кафедри обліку та аудиту (12 грудня 2008 р., м. Хмельницький); II Міжнародній науково-практичній конференції молодих вчених, аспірантів, здобувачів і студентів «Актуальні проблеми і перспективи розвитку економіки України» (20.11.2009 р., м. Луцьк); IV Міжнародній науково-практичній конференції «Маркетингові технології в умовах інноваційного розвитку економіки» (11.12.2009 р., м. Хмельницький); III Міжнародній науково-практичній конференції молодих вчених, аспірантів, здобувачів і студентів «Актуальні проблеми і перспективи розвитку економіки України» (18.11.2010 р., м. Луцьк); V Міжнародна науково-практична конференція «Маркетингові технології в умовах інноваційного розвитку економіки» (11.12.2010 р., м. Хмельницький).

Публікації. За результатами дисертаційного дослідження у фахових виданнях опубліковано 17 наукових праць (наукові статті та тези доповідей), у тому числі 8 – у наукових фахових виданнях, 9 – в інших виданнях, загальним обсягом 8,17 д.а., з яких особисто автору належать 7,84 д.а.

Структура та обсяг дисертаційної роботи. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних літературних джерел (274 найменувань на 23 сторінках) та 20 додатків (на 59 сторінках). Основний текст дисертації викладено на 183 сторінках, що містять 25 рисунків і 31 таблицю.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми дослідження, визначено мету, завдання, предмет, об'єкт та метод дослідження, викладено наукову новизну, практичне значення отриманих результатів та їх публічне оприлюднення.

У першому розділі «**Оборотні активи в управлінні автотранспортним підприємством**» здійснено критичний аналіз місця та значення оборотних активів в діяльності підприємств автотранспортної галузі України.

Транспорт – важлива складова частина економіки, ефективне функціонування якої є необхідною умовою стабілізації, структурних перетворень економіки, розвитку зовнішньоекономічної діяльності, задоволення потреб населення та суспільного виробництва у перевезеннях. В Україні розвинуті всі види сучасного транспорту. Однак дані аналітичної доповіді Національного інституту стратегічних досліджень, а також результати власних аналітичних розрахунків показали, що обсяг перевезень по деяких видах транспорту за останні п'ятнадцять років дещо зменшився. Так, майже у 2 рази зменшились перевезення вантажів водним транспортом та трубопровідним. Разом з цим, зросли обсяги перевезень залізницею (на 36,9 %). При цьому, обсяги перевезень автомобільним транспортом лишилися практично на тому ж рівні.

Слід зазначити, що значну частку в транспортній галузі щодо надання послуг з перевезення вантажів та пасажирів, складають автотранспортні підприємства. Як самостійна підгалузь економіки, автомобільний транспорт, з одного боку, здійснює перевезення пасажирів і вантажів до місця призначення, з іншого боку, бере участь у створенні нових робочих місць, а також є джерелом поповнення як місцевого, так і державного бюджетів. Від розвитку автотранспортних підприємств залежить територіальна та галузева структура певної території, що добре відслідковується на прикладі Хмельницької області, транспортна мережа якої добре розвинута.

Проведені дослідження показали, що кількість автотранспортних підприємств у Хмельницькій області з кожним роком зростає, але їх недостатньо для забезпечення потреб споживачів з перевезення вантажів та пасажирів (рис.1).

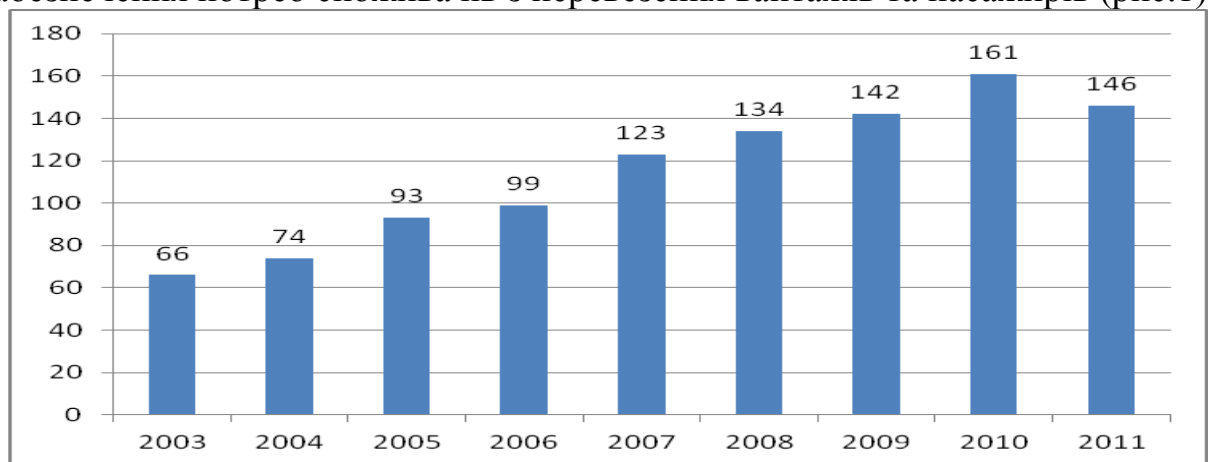

Рис. 1. Забезпеченість Хмельницької області автотранспортними підприємствами

За останні роки суттєво змінились фактори, які впливають на розвиток автотранспортних підприємств, що відобразилося на якісних показниках їх роботи. Це призвело до негативних тенденцій у формуванні фінансових результатів діяльності підприємств автотранспортної галузі.

Функціонування автотранспортних підприємств передбачає правильне влаштування їх економіки, у тому числі такого важливого її складника як оборотні активи, котрі, у свою чергу, потребують правильної системи обліку їх формування та руху.

Оборотні активи є одними із основних економічних ресурсів фінансово-господарської діяльності підприємства. Вони формуються для забезпечення безперервної діяльності відповідно до фінансової стратегії розвитку підприємства. Ефективність використання оборотних активів позначається на фінансових результатах діяльності підприємства, що пов'язано з такою важливою об'єктивною їх характеристикою, як ліквідність. Управління оборотними активами базується на широкому спектрі теоретичних надбань та класифікується економістами світу як одна із найбільш складних категорій, зміст якої досліджено багатьма економістами на протязі тривалого історичного періоду.

Проведене дослідження наукової літератури вказує на відсутність єдності у визначенні оборотних активів різними авторами. В сучасній літературі використовують поняття «оборотні активи», «оборотні засоби», «поточні активи», «оборотний капітал». Найбільш дотичними до сучасних реалій управління та застосовними в обліку і контролі є терміни «оборотні активи» та «поточні активи».

Оборотні активи, як фінансова категорія, розкривають свою сутність при виконанні відповідних функцій. Слід розрізняти такі функції оборотних активів: виробничу, розрахункову, товарну. Виробнича функція забезпечує безперервність процесу виробництва при постійному процесі формування на підприємстві запасів матеріальних ресурсів. Платіжно-розрахункова функція оборотних активів передусім впливає на стан тієї частини коштів, яка вилучена до сфери обігу, впливає безпосередньо на стан розрахунків і в цілому на грошовий обіг. Як свідчить вітчизняний досвід, в умовах розвитку ринкових відносин від платіжно-розрахункової дисципліни, своєчасності і повноти платежів, і, відповідно, прояву зазначеної функції оборотних активів залежить платіжний стан підприємства.

Окрім зазначених, доцільно виділити ще товарну функцію, оскільки оборотні виробничі фонди і фонди обігу знаходяться в постійному русі і забезпечують безперервний кругообіг засобів (Г-Т...В...Т'-Г'). Будь-яка господарська діяльність розпочинається з певної суми коштів, які використовують для закупівлі виробничих чи товарних запасів для здійснення операційної діяльності. В процесі постачання грошова форма оборотних засобів перетворюється на товарну. В процесі виробництва здійснюється перехід оборотних засобів з виробничої форми в товарну. На стадії реалізації оборотні засоби з товарної форми знову перетворюються на грошову. Слід зазначити, що товаром для автотранспортних підприємств є надання послуг з перевезень, так званий товар-послуга. Відповідно до сказаного, формулу кругообігу засобів для

виробничих підприємств можна представити у такому вигляді: Г–ВЗ...В...ГП–Г', а для автотранспортних підприємств: Г–ВЗ...Т–Г'.

Важливою умовою правильної організації обліку оборотних активів є їх оцінка та класифікація. Аналіз праць іноземних та вітчизняних науковців свідчить про відсутність вельми важливих класифікаційних ознак, що гальмує найбільш повне забезпечення управління підприємствами достовірною інформацією про стан та рух оборотних активів. Тому виникла необхідність удосконалення класифікації оборотних активів автотранспортних підприємств шляхом доповнення новими ознаками. Така класифікація забезпечує цілеспрямований характер формування оборотних активів з метою задоволення потреб в окремих їх видах, оптимізації їх складу та структури, а також джерел фінансування.

Важливою ознакою класифікації є поділ оборотних засобів за їх функціональними характеристиками: оборотні активи, що забезпечують виробничий процес підприємства, поточні активи, що забезпечують розрахунки підприємства (або його платоспроможність). Структура оборотних засобів підприємства за функціональною характеристикою передбачає виокремлення оборотних активів (запасні частини, товар-послуги, малоцінні та швидкозношувані предмети), а також поточних активів (грошові кошти, поточна дебіторська заборгованість, поточні фінансові інвестиції).

Детальне дослідження, проведене у першому розділі, висвітлює значну роль оборотних активів у діяльності автотранспортних підприємств. Оборотні активи забезпечують безперервний господарський цикл підприємства. Якщо їх бракує, тобто обсяг запасів сировини, матеріалів, палива, грошових коштів недостатній для повноцінного функціонування підприємства – виникають проблеми з виконанням перевезень, розрахунків з робітниками, постачальниками, кредиторами, бюджетом тощо. Якщо оборотні активи є в надлишку, відповідно знижується їх оборотність та ефективність використання, виникають умови для різних зловживань.

Тому інформація, що її отримують управлінці усіх рівнів про стан та використання оборотних активів, повинна бути, передусім, достовірною, з урахуванням її своєчасності, аналітичності, надійності та інших якісних характеристик. Забезпечить виконання даної умови правильна організація та ефективне функціонування досконалих систем обліку та внутрішнього аудиту.

У другому розділі «Удосконалення обліку та звітності автотранспортних підприємств» висвітлено особливості організації фінансового обліку оборотних активів на автотранспортних підприємствах.

Напрацювання попередників та проведене дослідження дають змогу виокремити такі особливості діяльності автотранспортних підприємств, що впливають на організацію обліку: виконання у процесі фінансово-господарської діяльності різних видів господарських операцій, пов'язаних з транспортно-експедиційним обслуговуванням юридичних та фізичних осіб; наявність великої питомої ваги в основних засобах рухомого складу – транспорту, необхідність його технічного обслуговування та ремонту; формування витрат діяльності, найбільшим вагомим складником яких є оборотні активи; відсутність на

автотранспортних підприємствах незавершеного виробництва, списання усіх витрат на собівартість реалізованих послуг; одержання доходів від експлуатаційних перевезень пасажирів та вантажів; автотранспортні підприємства є платниками збору за першу реєстрацію транспортного засобу і екологічного податку; узагальнення даних фінансово-господарської діяльності відбувається у фінансовій звітності.

Однією із основних особливостей діяльності автотранспортних підприємств є важливість оборотних активів як об'єкта обліку, яка ґрунтується на тому твердженні, що у структурі витрат таких підприємств вони складають значну питому вагу. Тому перелічені особливості впливають на організацію та визначення завдань обліку такого важливого об'єкта, як оборотні активи (рис. 2).

Рис. 2. Завдання обліку оборотних активів на автотранспортних підприємствах

Правильність визначення завдань обліку впливає на його цілеспрямованість та має забезпечити виконання основної мети обліку – надавати своєчасну, об'єктивну, неупереджену, доцільну та повну інформацію як про фінансово-господарську діяльність автотранспортного підприємства в цілому, так і про оборотні активи, зокрема, для прийняття ефективних управлінських рішень.

Наведені особливості господарської діяльності автотранспортних підприємств, організації їх обліку підтверджують висновок вітчизняних економістів, що одним із найважливіших об'єктів обліку на автотранспортних підприємствах є рухомий склад – транспортні засоби, а також запасні частини та паливо, які забезпечують їх роботу.

Питома вага запасних частин у складі виробничих запасів автотранспортних підприємств складає в середньому 40%, що підкреслює важливість їх обліку на підприємстві. Запасні частини використовуються для проведення ремонтів, заміни зношених частин машин та інших видів обладнання.

Велика номенклатура запасних частин потребує належного аналітичного обліку їх руху. Тому з урахуванням класифікації запасів автотранспортного підприємства за технічними ознаками, до синтетичного рахунку 207 «Запасні частини» доцільно вести декілька субрахунків: 2071 «Запасні частини на складі»; 2072 «Запасні частини передані в експлуатацію»; 2073 «Запасні частини передані для ремонту».

Водночас, для ведення обліку паливно-мастильних матеріалів доцільно відкрити такі субрахунки: 2031 «Нафтопродукти»; 2032 «Тверде паливо»; 2033 «Газоподібне паливо». Ведення обліку в розрізі даних субрахунків дає змогу здійснювати постійний контроль за напрямками використання паливно-мастильних матеріалів та не допускати їх перевитрати.

Дослідження висвітлило наявність на автотранспортних підприємствах певних складнощів обліку списання запасних частин для ремонту рухомого складу. Під час проведення ремонтних робіт автотранспортні підприємства несуть значні витрати, які впливають на правильність визначення прибутку до оподаткування.

За Податковим кодексом первісна вартість основних засобів збільшується на суму витрат, пов'язаних із ремонтом та поліпшенням об'єктів основних засобів (модернізація, модифікація, добудова, дообладнання, реконструкція), що приводить до зростання майбутніх економічних вигод, первісно очікуваних від використання об'єктів у сумі, що перевищує 10 відсотків сукупної балансової вартості всіх груп основних засобів, що підлягають амортизації, на початок звітного податкового року з віднесенням суми поліпшення на об'єкт основного засобу, щодо якого здійснюється ремонт та поліпшення. Тому, для посилення контролю за сумою понесених витрат доцільно використовувати в обліку субрахунок 234 «Ремонт основних засобів», по дебету якого відображається накопичення витрат, пов'язаних з ремонтом основних засобів, по кредиту – списання суми накопичених витрат на первісну вартість об'єкта основних засобів або на витрати підприємства (в залежності від виду ремонту).

Автотранспорт є галуззю, яка потребує постійного ремонту рухомого складу, що супроводжується списанням значної кількості зношених та заміною їх новими запасними частинами. Правильна організація обліку та контролю за рухом (використанням) оборотних активів базується на використанні одного із елементів методу обліку – документації господарських операцій.

Експрес-аналіз стану обліку та контролю на автотранспортних підприємствах, проведений за участю провідних аудиторів Хмельницької області, вказує на відсутність документального оформлення операцій з ремонту рухомого складу. Для відображення в обліку факту списання запасних частин на ремонт рухомого складу автотранспортних підприємств пропонується застосовувати Акт на заміну дефектів. У даному документі відображають наступні реквізити:

- склад, з якого здійснюється списання запасних частин;
- прізвище та ініціали матеріально відповідальної особи, що видає їх;
- вид ремонту;
- причини списання запасних частин;
- можливість їх подальшого використання;
- марка автомобіля, який підлягає ремонту;
- назва, кількість, вартість знятих та встановлених запасних частин;
- дата монтажу та демонтажу.

Документ розроблено як для ручної, так і для автоматизованої форм обліку (рис. 3).

The image shows a screenshot of a software interface for document management. The window title is 'Основные | Дополнительно'. The main tab is 'Основные'. The document name is 'Добро' and the type is 'Заміна дефектів'. The document number is '00000002 от ..'. There are several input fields for 'Место хранения:', 'Счет списания:', 'Кому:', 'Валовые доходы:', and 'Причина списания:'. Below the form is a table with columns: 'N', 'Авто Место', 'ТМЦ Партия', 'Кол-во Ед.', 'К', 'Цена -', 'Сумма -', 'НДС', 'Сумма +', 'ТипТМЦ', 'ДатаМ ДатаД', and 'Остаток'. At the bottom, there are buttons: 'OK', 'Провести', 'Закрыть', 'Печать', and 'Подбор >'. There are also summary values: 'Итого 0.00', 'Итого НДС 0.00', and 'Всего 0.00'.

Рис. 3. Форма документа «Заміна дефектів»

Велике значення приділяється відображенню оборотних активів у балансі автотранспортного підприємства. Від того, за якою формою та структурою складено баланс, залежить доцільність балансової інформації та корисність її для різних користувачів.

Метою складання балансу та інших форм фінансової звітності є надання користувачам для прийняття управлінських рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів підприємства. Надання користувачам достовірної інформації та проведення всебічного аналізу фінансово-господарської діяльності можливе за умови відповідного групування статей балансу. Тому пропонується внесення змін до чинної форми балансу. Так, в активі балансу доцільно формувати чотири розділи:

I. Необоротні активи.

II. Оборотні активи.

III. Поточні активи.

IV. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття.

У пасиві балансу також пропонується виокремити чотири розділи:

I. Власний капітал.

II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення.

III. Поточні зобов'язання і забезпечення.

IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття.

Використання такої форми балансу дає змогу оптимально застосовувати дані для проведення аналізу використання оборотних активів автотранспортного підприємства за запропонованою розрахунковою методикою.

Правильність складання облікових і звітних даних щодо активів підприємства визначає його можливі доходи та фінансовий стан. Інформація про активи підприємства та його зобов'язання розглядається у двох аспектах – бухгалтерському та управлінському. Бухгалтерський аспект показує баланс активів підприємства та його зобов'язань, а управлінський – їх форму і роль у фінансово-господарській діяльності. Завданням користувача даних звітності є визначення, наскільки це можливо, дійсного стану підприємства на основі поданої звітної інформації.

У третьому розділі «**Організація та методика аудиту оборотних активів на автотранспортних підприємствах**» запропоновано організаційні засади та розроблено методичне забезпечення внутрішнього аудиту на підприємствах автотранспортної галузі.

На даний час внутрішній аудит ще не посів належного місця у діяльності вітчизняних підприємств. Спроби покращити ситуацію були зроблені у 2003 р., коли спілка аудиторів України призначила комісію для розробки нормативної бази щодо організації та проведення внутрішнього аудиту, але дана робота так і не була завершена. Водночас зростає інтерес до внутрішнього аудиту у всьому світі, що зумовлено низкою факторів. По-перше, внутрішній аудит надає один із найважливіших ресурсів – інформацію, використання якої допомагає в управлінні підприємством. По-друге, внутрішній аудит не може бути замінений зовнішнім, оскільки останній не створює повноцінної інформації для управління, що може призвести до банкрутства підприємства. По-третє, ефективне управління, одним із складників якого є внутрішній аудит, є позитивним сигналом для потенційних інвесторів.

Форма організації служби внутрішнього аудиту на конкретному підприємстві має обиратися власником або керівником залежно від мети і завдань, поставлених перед цією службою. Надання об'єктивної та правдивої інформації може здійснювати лише відділ внутрішнього аудиту з високим рівнем незалежності, тому для автотранспортних підприємств запропоновано організаційну модель внутрішнього аудиту, адаптовану до їх особливостей. Додержання незалежності у проведенні аудиту забезпечує підпорядкованість служб внутрішнього аудиту автотранспортних підприємств безпосередньо Департаменту внутрішнього аудиту, який призначає Міністерство інфраструктури України.

Для забезпечення роботи служби внутрішнього аудиту розроблено низку стандартів, які регламентують: мету, завдання, функції внутрішнього аудиту; основні

права та обов'язки аудиторів; порядок документального оформлення проведення аудиту; порядок формування звітних даних та представлення їх керівникові.

Широке застосування комп'ютерної техніки та сучасних інформаційних технологій зумовило вивчення питання створення ефективної методики проведення внутрішнього аудиту в умовах функціонування автоматизованих інформаційних систем. Сучасний розвиток програмного забезпечення дозволяє використовувати комп'ютер для проведення логічних, розрахункових процедур під час проведення перевірок. При цьому, в процесі розробки та застосування таких програм виникають певні проблеми. Кожне підприємство, враховуючи специфіку своєї діяльності, використовує різні комп'ютерні програми для автоматизації бухгалтерського обліку. На ринку бухгалтерських програм немає програмних продуктів, які були б стандартом для автоматизації бухгалтерського та податкового обліку в Україні. На практиці найчастіше підприємства використовують такі програми, як «1С:Підприємство 8.2», «Галактика», «Бест-Про», «Парус-Підприємство». Такий стан речей значно перешкоджає використанню комп'ютерних аудиторських процедур в їх повному обсязі. Тому в дисертації запропоновано основи обробки та узагальнення інформації при застосуванні аудиторських комп'ютерних програм.

Метою внутрішнього аудиту оборотних активів є перевірка забезпеченості підприємства власними оборотними коштами, дотримання правил і норм ведення їх обліку, документального оформлення руху оборотних активів, достовірності відображення інформації про оборотні активи у фінансові звітності. Розроблена в дисертації модель проведення аудиту оборотних засобів представлена на рис. 4.

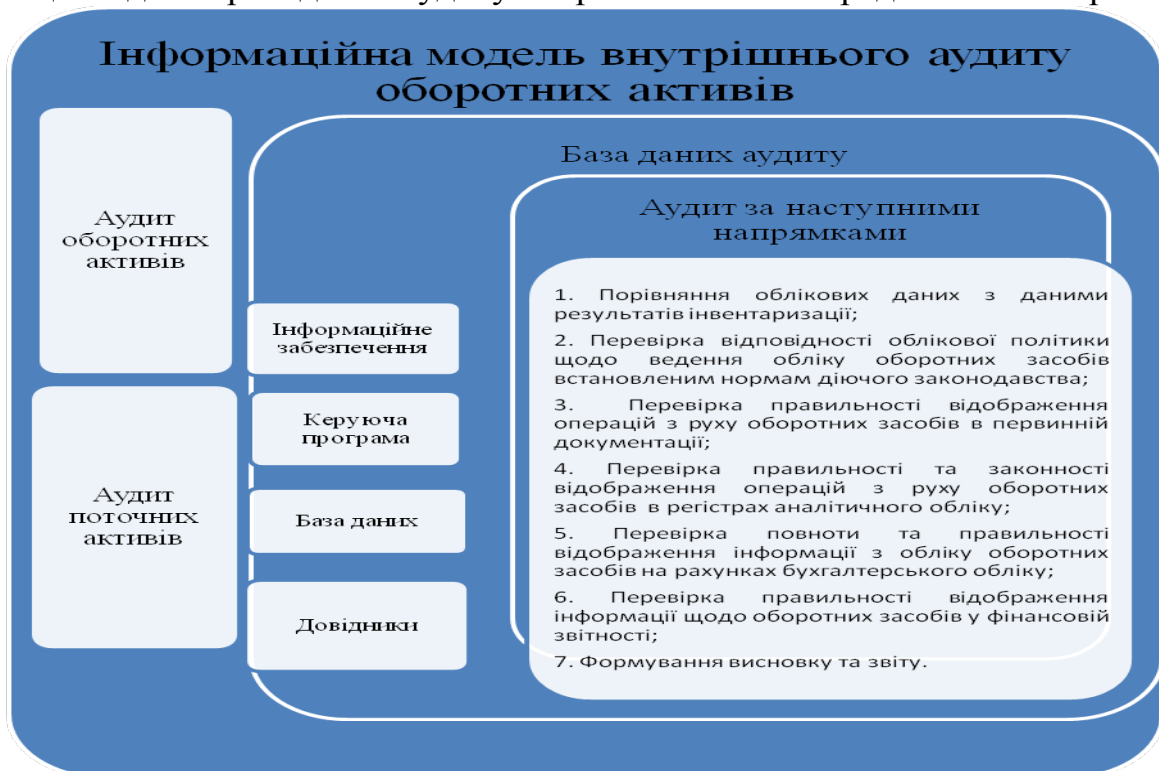

Рис. 4. Інформаційна модель внутрішнього аудиту оборотних активів

На заключному етапі аудитор формує Протокол до аудиторського висновку та звіту. На основі Протоколу аудитор робить свої висновки, пропонує

шляхи вирішення виявлених недоліків та порушень. Аудиторський висновок направляється Департаменту внутрішнього аудиту. Важливим моментом при проведенні автоматизованого аудиту є визначення аудиторського ризику. Єдиної методики визначення аудиторського ризику немає. Вона, як правило, розробляється кожною аудиторською фірмою або окремим аудитором відповідно до умов конкретної перевірки. Для визначення аудиторського ризику при проведенні аудиту на транспортних підприємствах за умови автоматизованої обробки даних запропоновано використовувати факторну модель, яка передбачає послідовне виконання наступних дій: проведення анкетного опитування експертів з метою визначення факторів, які можуть суттєво впливати на елементи моделі; проведення експертної оцінки вагомості кожного чинника у часткових моделях; складання робочих таблиць; визначення аудиторського ризику. На першому етапі було спеціально відібрано групу з 20 експертів, до якої увійшли працівники аудиторських фірм у Хмельницькій області. За методом «мозкової атаки» визначено групи факторів, які справляють найбільший вплив на ризик системи внутрішнього контролю, ризик системи обліку та ризик невиявлення помилок аудитором. Отриманий перелік факторів систематизовано у спеціальних таблицях за видами ризику, після визначення кількості поданих експертами голосів за кожен чинник (табл. 1). При цьому до переліку основних чинників X_1, X_2, \dots, X_n , які є складниками моделі оцінки елементів загального аудиторського ризику, входять лише ті фактори, за які подали голоси більше половини експертів-аудиторів. Для визначення суттєвих і несуттєвих факторів кількість голосів експертів, поданих за той чи інший фактор (a_1, a_2, \dots, a_n), порівняно з мінімальною кількістю голосів, що їх повинен був набрати певний фактор для позитивної оцінки. За умови $a_n > p$ виставлено позитивну оцінку («+») і фактор вважається суттєвим; за умови $a_n < p$ ($p=10$ у нашому дослідженні), наступний аналіз цього фактора не проводиться (оцінка «-»). Наступний етап включав дослідження і експертну оцінку вагомості обраних факторів, яку здійснено за кожним фактором у балах таким чином, щоб сума балів усіх факторів дорівнювала 100. Середню оцінку розраховано в балах і визначено коефіцієнт вагомості $K_b(i)$ для кожного i -го фактора, що впливає на РО, РК і РВ. Підсумки узагальнено у таблицях, структуру яких наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Таблиця оцінки
вагомості факторів, що впливають на аудиторський ризик

№	Фактори	Кількість балів					Середня оцінка	Коефіцієнт вагомості
		1 експерт	2 експерт	...	К експерт	Всього		
1	X1	a11	a12	...	a1k	b1	B1/k	b1/100×k
2	X2	a21	a22	...	a2k	b2	B2/k	B2/100×k
...	...	...	...	...	...	...	...	...
n	Xn	an1	an2	...	ank	bn	Bn/k	bn/100×k
Всього		100	100	...	100	100k	100	1

За результатами проведеного дослідження з'ясовано, що найбільший вплив на ризик системи внутрішнього контролю, на думку експертів, впливають такі фактори: компетентність контрольного персоналу (21,80 %), розподіл повноважень між працівниками служби внутрішнього аудиту (13,00%), правильність відображення операцій в обліку (12,85 %). Водночас, на ризик системи обліку – рівень комп'ютеризації обліку (10,55 %), його організаційна система (22,70 %), рівень знань бухгалтерського персоналу інформаційних систем (15,90 %); на ризик невиявлення помилок аудитором – кваліфікація та стаж внутрішнього аудитора (30,55 %), компетентність аудитора щодо об'єкта перевірки (13,90 %), доступність інформації, що підлягає перевірці (9,08 %).

Маючи узагальнені експертні оцінки вагомості факторів впливу на аудиторський ризик, можна отримати корисні практичні результати під час проведення аудиторських перевірок. Для цього необхідно мати фактичні оцінки щодо кожного фактора, який впливає на дані категорії ризиків. Для того, щоб отримати ці фактичні оцінки щодо кожного фактора, складено спеціальні таблиці-анкети, в яких величини ризиків за певними критеріями поділено на три категорії: високий ризик, середній і низький. Відповідно до цих категорій визначено відносні фактичні оцінки кожного і-го фактора впливу на відповідний елемент аудиторського ризику.

Абсолютну фактичну оцінку $O_a(i)$ кожного і-го фактора запропоновано розраховувати добутком відносної оцінки $O_v(i)$ на коефіцієнт вагомості відповідного фактора $K_v(i)$; фактична оцінка O_f вираховується за формулою:

$$O_f = \sum_{i=1}^n O_a(i) = \sum_{i=1}^n O_v(i) \times K_v(i) \quad (1)$$

де n – кількість факторів оцінки відповідного елемента аудиторського ризику.

Для визначення аудиторського ризику за умови використання автоматизованого обліку запропоновано враховувати вплив низки факторів: організаційна система бухгалтерського обліку; рівень комп'ютеризації обліку; використання ліцензійних програм автоматизації; наявність та функціонування спеціальних систем контролю програмного забезпечення; рівень знань бухгалтерського персоналу облікових інформаційних технологій; частота вимкнення електромереж, локальної мережі, збою програми; форма збереження бухгалтерської інформації; наявність необхідних заходів з обмеження несанкціонованого доступу в комп'ютерну систему.

До факторів, які впливають на величину ризику контролю, відносяться: компетентність контрольного персоналу; правильність відображення операцій в обліку; кадрова політика адміністрації та перепідготовка кадрів; розподіл повноважень та обов'язків; методи адміністративного контролю; використання контрольних процедур; підпорядкованість контрольного персоналу. Розрахунок аудиторського ризику дає змогу регулювати обсяг вибірки та глибину дослідження при проведенні внутрішнього аудиту на автотранспортних підприємствах.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення і запропоновано авторський підхід вирішення наукової задачі, який полягає в дослідженні і розробці науково-методичних і практичних рекомендацій з удосконалення обліку та внутрішнього аудиту оборотних активів автотранспортних підприємств. Отримані результати свідчать про досягнення поставленої мети і дають можливість зробити ряд висновків і пропозицій.

1. Як самостійна підгалузь економіки України, автомобільний транспорт здійснює перевезення пасажирів і вантажів до місця призначення, бере участь у створенні нових робочих місць, є джерелом поповнення як місцевого, так і державного бюджетів. Від розвитку автотранспортних підприємств залежить територіальна та галузева структура певної території, що добре відслідковується на прикладі Хмельницької області, транспортна мережа якої добре розвинута.

2. Для здійснення господарської діяльності автотранспортні підприємства використовують необоротні та оборотні засоби. Перехід підприємств до ринкових відносин в економіці, підвищення значення їх конкурентоспроможності потребує введення нових термінів, які б відповідали міжнародним стандартам. Для визначення сутності активів підприємства, слід розрізняти поняття «оборотні активи» та «поточні активи». Оборотні активи, як фінансова категорія, розкривають свою сутність при виконанні відповідних функцій. Виокремлено три функції оборотних активів: виробничу, розрахункову та товарну. Кругообіг засобів для автотранспортних підприємств представлено у вигляді формули: $G-VZ...T-G'$.

3. Для визначення оптимального складу, структури та потреби підприємства в господарських засобах необхідною є їх оптимальна класифікація, котра враховує особливості діяльності автотранспортних підприємств. Класифікація оборотних засобів повинна мати цілеспрямований характер з метою задоволення потреб в окремих їх видах, оптимізації їх складу та структури, а також джерел фінансування. Розроблену в дисертації класифікацію пропонується використовувати для організації обліку оборотних активів на автотранспортних підприємствах.

4. Особливе місце в оборотних активах автотранспортних підприємств відіграють запасні частини. Питома вага запасних частин у складі виробничих запасів досліджуваних підприємств складає в середньому 40%, що підкреслює важливість їх обліку на підприємстві. Запасні частини використовуються для проведення ремонтів, заміни зношених частин машин та інших видів обладнання. Велика номенклатура запасних частин потребує належного аналітичного обліку їх руху. Тому до синтетичного рахунку «Запасні частини» доцільно передбачити декілька субрахунків. На основі удосконаленої класифікації запасів автотранспортного підприємства за технічною ознакою, доцільним є для ведення аналітичного обліку запасних частин використовувати наступні субрахунки: 2071 «Запасні частини на складі», 2072 «Запасні частини передані в експлуатацію», 2073 «Запасні частини передані для ремонту».

5. При проведенні дослідження з'ясовано, що складною ділянкою обліку запасних частин є облік їх списання для ремонту рухомого складу автотранспортних підприємств. Для посилення контролю за розмірами витрат, доцільно використовувати для їх обліку рахунок 234 «Ремонт основних засобів». Даний рахунок активний. По дебету рахунка відображається накопичення витрат пов'язаних з ремонтом основних засобів, по кредиту рахунка – списання суми накопичених витрат на первісну вартість об'єкта основних засобів.

6. Відображення в обліку та контроль за фактами списання запасних частин для ремонту рухомого складу пропонується здійснювати на основі Акту на заміну дефектів (акт на заміну запасних частин). В даному документі відображають: склад здійснення списання запасних частин; прізвище та ініціали матеріально відповідальної особи; вид ремонту; причини списання запасних частин; можливість їх подальшого використання; марка автомобіля, який підлягає ремонту; назва, кількість, вартість знятих та встановлених запасних частин; дата монтажу та демонтажу. Заповнений документ підписують: матеріально відповідальна особа, що здала запасні частини; матеріально відповідальна особа, що прийняла запасні частини для ремонту; головний бухгалтер та керівник. Форма даного документу пропонується як для ручної, так і для автоматизованої форми бухгалтерського обліку.

7. Формуванню у балансі даних щодо стану оборотних активів повинно приділятися на автотранспортних підприємствах достатнє значення. Від того, за якою формою та структурою складено баланс, залежить достовірність балансової інформації та її корисність для різних користувачів. Метою складання балансу та інших форм фінансової звітності є надання користувачам для прийняття управлінських рішень повної, правдивої, доцільної та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів підприємства. Запропоноване в дисертації групування статей бухгалтерського балансу з урахуванням потреб користувачів дає змогу надати інформацію для проведення всебічного аналізу фінансово-господарської діяльності та здійснення ефективного управління автотранспортним підприємством.

8. Широке застосування комп'ютерної техніки та сучасних інформаційних технологій уможливорює створення ефективної методики проведення аудиту в умовах функціонування автоматизованих інформаційних систем. На основі комп'ютеризації процесу аудиту, з урахуванням особливостей чинного законодавства та практики використання інформаційних систем і технологій в обліку автором запропоновано організаційні засади та розроблено методичне забезпечення внутрішнього аудиту на підприємствах автотранспортної галузі. Практично застосовними є розроблена в дисертації інформаційна модель аудиту оборотних активів та розрахункова факторна модель визначення аудиторського ризику.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ***Статті у наукових фахових виданнях:***

1. Булат Г.В. Особливості методології формування оборотних активів підприємства / Г.В. Булат // Вісник Технологічного університету Поділля. – Хмельницький. – 2004. – №6. – С. 164-166.
2. Булат Г.В. Проблеми проведення аудиту в умовах автоматизованої обробки інформації / Г.В. Булат // Вісник Хмельницького національного університету. – Хмельницький. – 2007. – №6. – С. 245-248.
3. Булат Г.В. Значення оборотних активів в організації роботи транспортних підприємств Хмельницької області / Г.В. Булат // Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: проблеми теорії, методології, організації: зб. наук. праць. – Київ: ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2008. – №1. – С. 47-49.
4. Булат Г.В. Документальне оформлення операцій автомобільних перевезень за умови використання інформаційних технологій / Г.В. Булат // Вісник Хмельницького національного університету. – Хмельницький. – 2008. – №6. – С. 275-279.
5. Булат Г.В. Організація роботи автотранспортних підприємств в структурі споживчої кооперації / Г.В. Булат // Науковий вісник ПУСКУ. – Полтава, 2009. – №3 (34). – С. 85-90.
6. Булат Г.В. Інновації у залученні джерел фінансування оборотних активів підприємств / Г.В. Булат // Вісник Хмельницького національного університету. – Хмельницький, 2009. – № 6. – С. 182–185.
7. Булат Г.В. Проблеми організації обліку виробничих запасів на автотранспортних підприємствах в умовах їх інтеграції в світовий економічний простір / Г.В. Булат // Вісник Хмельницького національного університету. – Хмельницький, 2010. – №6 (т.4). – С. 159-163.
8. Булат Г.В. Система внутрішнього аудиту в умовах глобалізації економіки / Г.В. Булат // Вісник Хмельницького економічного університету. – Хмельницький, 2012. – №4 (т.1). – С. 107-111.

Тези доповідей і матеріали конференцій:

1. Булат Г.В. Економічна сутність оборотних активів / Г.В. Булат // Концептуальні підходи до підготовки спеціалістів з обліку та аудиту в сучасних умовах України: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 19 березня 2004 р.). – Харків, 2004. – С. 208–214.
2. Булат Г.В. Значення оборотних активів у ефективності управління транспортними підприємствами / Г.В. Булат // Сучасні проблеми фінансово-економічного управління підприємствами Хмельниччини: матеріали наук.-практ. бізнес-семінару (Хмельницький, 01.12.2005р.). – Хмельницький. – 2005. – С. 12-17.
3. Булат Г.В. Методичні основи формування оборотних засобів / Г.В. Булат // Стан і проблеми трансформації фінансів та економіки регіонів у перехідний період: матеріали III міжнар. наук.-практ. конф. (Хмельницький, 12 травня 2005 р.) – Хмельницький, 2005. – С. 68-74.

4. Булат Г.В. Оборотні активи – об’єкт економічного аналізу / Г.В. Булат, Б.С. Кругляк // Перспективи та пріоритети розвитку економічного аналізу: матеріали III всеукр. наук. конф. студентів, аспірантів і молодих учених (Донецьк, 18 квітня 2006 р.). – Донецьк, 2006. – С. 132-134.

5. Булат Г.В. Проблеми організації внутрішнього аудиту при автоматизації бухгалтерського обліку / Г.В. Булат // Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: матеріали IV міжнар.наук.-практ. конф. молодих вчених (Тернопіль, 22 лютого 2007 р.). – Тернопіль, 2007. – С. 490-492.

6. Булат Г.В. Удосконалення системи обліково-аналітичного забезпечення щодо управління автотранспортними підприємствами / Г.В. Булат // Актуальні проблеми і перспективи розвитку економіки України: матеріали II міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених (20.11.2009 р., м. Луцьк). – Луцьк, 2009. – С. 490-493.

7. Булат Г.В. Облік списання запасних частин для ремонту за умови використання АРМ / Г.В.Булат // Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту в Україні: теорія, методологія, організація: матеріали IV Міжнародної наукової конференції присвяченої пам’яті д.е.н., професора, заслуженого діяча науки та техніки України О.С.Бородкіна, (26.03.2010 р., м. Київ),– Київ. – 2010. – с.22–25.

8. Булат Г.В. Проблеми організації внутрішнього аудиту на автотранспортних підприємствах / Г.В.Булат // Актуальні проблеми і перспективи розвитку економіки України: матеріали III міжнар.наук.-практ. конф. молодих вчених, (18.11.2010 р., м. Луцьк),– Луцьк. – 2010. – с.489–491.

9. Булат Г.В. Методологічні засади проведення внутрішнього аудиту в умовах використання інформаційних технологій / Г.В. Булат, В.В. Чук // Збірник наукових праць: економічні науки. – №1. – Хмельницький: ХКТЕУ, 2011. – С. 163-174.

АНОТАЦІЯ

Булат Г.В. Організаційно-методичне забезпечення обліку і аудиту оборотних активів (на прикладі автотранспортних підприємств). – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.09 – Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). – Одеський національний економічний університет, Одеса, 2013.

Дисертацію присвячено обґрунтуванню теоретичних та практичних положень щодо удосконалення обліку та внутрішнього аудиту оборотних активів на автотранспортних підприємствах. У роботі уточнено поняття оборотних активів, класифікація та документальне оформлення їх обліку. Удосконалено форму бухгалтерського балансу, з точки зору відображення в ньому оборотних активів, як основного джерела для проведення аналізу фінансового-господарської діяльності автотранспортних підприємств та прийняття ефективних управлінських рішень.

Розроблено організаційну структуру внутрішнього аудиту на автотранспортних підприємствах, документальне оформлення його проведення.

Удосконалено модель проведення внутрішнього аудиту оборотних активів за допомогою керуючої комп'ютерної програми. Розроблено методику визначення ризику аудиту в умовах використання інформаційних технологій.

Ключові слова: оборотні активи, баланс, інформаційні технології, внутрішній аудит, аудитор, аудиторський ризик.

АННОТАЦИЯ

Булат Г.В. Организационно-методическое обеспечение учета и аудита оборотных активов (на примере автотранспортных предприятий). – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.09 – Бухгалтерский учет, анализ и аудит (по видам экономической деятельности). – Одесский национальный экономический университет, Одесса, 2013.

Диссертация посвящена обоснованию теоретических и практических положений по совершенствованию учета и внутреннего аудита оборотных активов на автотранспортных предприятиях. В работе уточнено понятие оборотных активов, классификация и документальное оформление их учета. Усовершенствовано форму бухгалтерского баланса с точки зрения отражения в нем оборотных активов, как значимого информационного источника для проведения анализа финансово-хозяйственной деятельности автотранспортных предприятий и принятия эффективных управленческих решений. Обоснована целесообразность применения терминов «оборотные активы» и «поточные активы». Выделено три функции оборотных активов: производственная, расчетная и товарная. Кругооборот средств автотранспортных предприятий представлен в виде формулы. Уточнена классификация оборотных средств с учетом специфики автотранспортных предприятий. Обоснована целесообразность совершенствования аналитического учета оборотных активов на автотранспортных предприятиях, прежде всего такой их важной составляющей, как запасные части. Предложено открыть несколько субсчетов для учета запасных частей, находящихся на складе, переданных в эксплуатацию, переданных для проведения ремонтов.

Отражение в учете и контроль списания запасных частей для ремонта подвижного состава предлагается осуществлять на основе Акта на замену дефектов (акт на замену запасных частей). Предложенный документ по его форме и содержанию пригоден к использованию как в условиях ручной, так и в условиях автоматизированной обработки данных.

Обоснована целесообразность совершенствования структуры бухгалтерского баланса. Предложена группировка статей баланса с учетом информационных запросов пользователей для эффективного управления предприятием. Предложена организационная модель и разработано методическое обеспечение внутреннего аудита на предприятиях автотранспортной отрасли. Усовершенствована модель проведения внутреннего аудита оборотных активов с помощью управляющей компьютерной программы. Разработана методика

определения риска аудита в условиях использования информационных технологий.

Ключевые слова: оборотные активы, баланс, информационные технологии, внутренний аудит, аудитор, аудиторский риск.

ANNOTATION

Bulat G.V. Organizational-methodical providing accounting and auditing current assets (at illustration of trucking companies). – Handwriting (Manuscript).

Dissertation for a Candidate's degree of economic science at specialty 08.00.09 – Accounting, analysis and audit (at kinds of business practice). - Odessa National Economic University, Odessa, 2013.

The thesis is devoted for a theoretical and practical provisions as to improving of accounting and internal audit of current assets to trucking companies. In this work the concepts of current assets, classification and documentation of their recognition. The balance sheet form is improved in terms of a reflection it in current assets as a major source for the due diligence of trucking companies analysis and adoption of effective management decisions. Also developed organizational structure of internal audit at trucking companies, documentation of entry. The model of the internal audit of current assets by computer program managing is perfected. The method of determination the audit risk in terms of using information technologies.

Key words: current assets, balance, IT, internal audit, independent accountant, auditor, audit risk.